

בארה של תורה

פשט עיון ודרש בפרשת השבוע ופניני השקפה לקח ומוסר

יו"ל ע"י מוסדות דרכי תורה רחובות, בתי מדרש להוראה ולרבנות וכוללי יום לאברכים מצויינים

כתובת המערכת:

מודיעין עילית

מסילת יוסף 3/10

מל' -9744220-08

דוא"ל:

rg5740@gmail.com

גליון 214 אייר תשע"ז

העלון מוקדש לזכר יהושוע בן ר' דוד ובידה טמסטט ז"ל ע"י בנו ר' דן טמסטט הי"ד

פרשת אמור

הקטנים הגדולים

"אמור אל הכהנים בני אהרן" (כא, א)

הנה מצינו בכמה מקומות שהכתוב כינה את הכהנים בשם בני אהרן, ומאידך במקומות רבים מכנה אותם כהנים על שם כהונתם. ובטעם הדבר יסד הרמב"ן בפרשתנו, "כי במצוות אשר הם בעניני הקרבנות יאמר "אל אהרן ואל בניו" ולא יזכירם בשם "הכהנים", כי הענינים ההם בקרבנות או במעלות הקודש. אבל כאן יזכירם שלא יטמאו במת לעולם אפילו בעת שלא יבואו במקדש, והיא מעלה להם בעצמם, ולכך הזכיר הכתוב "הכהנים" לאמר כי בעבור שהם כהני ה' ומשרתי אלוקינו יאמר להם שיתנהגו כבוד וגדולה בעצמם ולא יטמאו לעולם". כלומר שכשהפרשה עוסקת בענין שנובע ממעלת הכהנים וקדושתם נקראים הם "כהנים", לאמור להם שבהיותם כהני ה' ומשרתיו מן הראוי שיזהרו בכבוד עצמם. אך כאשר הנושא הוא קרבנות וקדשי שמים ולא מעלתם העצמית של הכהנים מכנה אותם הכתוב בשם "בני אהרן". והקשה החתם סופר שהרי בפסוק זה שבו כתב הרמב"ן את דבריו נקראו בשני התארים, "הכהנים" ו"בני אהרן", ולכאורה הרי הפרשה עוסקת באיסור טומאת כהנים שהוא מחמת מעלת הכהנים, ומדוע אם כן נאמר התואר "בני אהרן" ששייך רק בעניני קדשי שמים. ותיירץ על פי מדרש חז"ל- "אמור ואמרת, להזהיר גדולים על הקטנים", ולכן כנגד אוהרת הכהנים על עצמם נאמר "הכהנים", אך כנגד האזהרה על הקטנים נאמר "בני אהרן" כמו בקרבנות וקדשי שמים, כי הקטנים קדשי שמים הם, וצריך האב לשמור קדושת בניו שלא יטמאו ולא יתקלקלו כפי שמצווה בשמירת הקדשים לבל יטמאו.

אין ספק שדבר זה דורש מסירות נפש רבה, בפרט בדורנו שבו הסיטרא אחרא המרגשת בקיצה הקרב עושה הכל כדי להחטיא ולהפיל עוד ועוד מטובי הבנים והבנות, אך "הזורעים בדמעה ברינה יקצורו", וגדולה היא זכות מסירות הנפש כדי שתעמוד לאוחזים בה לרוות נחת מיוצאי הצליהם. [וראה עוד להלן]

"את הישיבה הקמתי על הגב של אמא..."

להלן דוגמא מזהדה ומרטיטה למסירות נפש של אם בישראל. כפי שתיאר וסיפר בכשרון רב הרב ישראל מאיר שושן שליט"א.

"אחרי השואה האיומה, נשאר הגאון רבי יוסף שלמה כהנמן, הרב מפוניבז', בודד וגלמוד, אלמן ואב שכול. לפני השואה, בעיר פוניבז', היתה לרב ישיבה ובה 300 תלמידים, ובית יעקב המכיל מאות בנות, ועוד מוסדות נוספים. הכל נשרף, הכל עלה בעשן.

ובאותם ימים קשים כשכולם מדוכאים ומדוככים החליט הרב שדוקא עכשיו הוא הזמן המתאים להקים ישיבה כדי שלא יפסק קול התורה. כולם הסתכלו עליו כמי שנטרפה דעתו אך הוא בשלו ראה בעיני רוחו ישיבה ובה שוקדים מאות בחורים על תלמודם.

ביום הנחת אבן הפינה לישיבה החדשה היה הרב שרוי בצום ובתענית, ובהגיע עת הטקס התייפח בבכי גדול ולא הצליח לומר אפילו פסוק אחד. הקהל הקטן ממשיך לומר תהלים והרב מפוניבז' בוכה ובוכה. מרן החזון

איש שהשתתף במעמד הנשגב ניגש ולחש לו: "תבכה, תבכה, תורה לא בונים עם כסף, רק עם דמעות. רק עם דמעות..."

כיון ששמע זאת, הגביר הרב מפוניבז' את בכיו, ובכה בכיות כאלה שלא ניתן לתאר, כשסיימו להגיד את התהילים וניגשו לעשות את הנחת אבן הפינה, התכבד מרן החזון איש לשים את המלט ביסודות, אך גם הוא לא יכל להתאפק ופרץ בבכי, וכך כשדמעותיו ודמעות הרב מפוניבז' מתערבבות במלט יצקו יחד את היסודות.

לכבוד המאורע ערך הרב מפוניבז' סעודה לבחורים, ובמהלכה אמר לבחורים "בחורים יקרים, אתם חושבים שהיום היתה הנחת אבן הפינה? הנחת אבן הפינה לישיבה היתה לפני חמישים ושבע שנים. כשהייתי ילד קטן, בן שבע, על הגב של אמא שלי - אז היתה הנחת אבן הפינה."

"הפליאה היתה רבה: 'הרב היה פה? לפני חמישים ושבע שנים? אמא של הרב לקחה אותו על הגב? בבני ברק?'"

והרב מפוניבז' משיב להם בסיפור נורא הוד: "הייתי ילד קטן בן שבע, גרנו בעיירה קול בליטא. היינו בבית ארבעה אחים. כל ערב אכלנו ארוחת ערב, וכל ילד היה מספר את חוויותיו מן החיידר. לילה אחד, היה לילה מושלג במיוחד. השלג היה בגובה של מטר וחצי, ואמא אמרה: "מחר לא הולכים לחיידר בלי מעיל ומגפיים!". אלא שבבית היה רק זוג מגפיים אחד ומעיל אחד.

"אמר שמריהו בן השתיים עשרה: 'אמא, אני מקבל את המגפיים! מחר הרבי'ה קורא את התוספות בפנים, עד היום הרבי'ה אמר את זה בעל פה, ומחר הוא קורא את זה מתוך הכתוב - אני חייב להיות!!!'. לעומתו טען זאבי בן האחת עשרה: 'מה איתי? הרב שלי מתחיל ללמד מחר קטע גמרא חדש, אני לא מוותר'. 'ואני', מספר הרב כהנמן, 'הילד בן השבע שלומד משניות צועק: 'זמה איתי? גם אני רוצה את המגפיים!'.

הויכוח היה עז ונוקב, וההורים לא יכלו להכריע ביני נפשות... והחליטו לערוך גורל". "ברכנו ברכת המזון בכוונה עצומה. ואמרנו קריאת שמע על המיטה, מתוך תפילה שנוכה בגורל. באותו יום הלכנו לישון מבלי לדעת מי יהיה המאושר שיקבל מחר את המגפיים ויזכה ללכת ללמוד אצל המלמד".

5:30 לפנות בוקר. אמא, שהיתה ספוגה באהבת תורה, עשתה חשבון שבחמש לפנות בוקר שמש בית המדרש כבר הדליק את התנור, ובית המדרש מחומם, וכבר אפשר להביא לשם ילדים. היא נגשה למיטה של שמריהו, בנה הגדול בן השתיים עשרה. 'שמר'לה! אתה רוצה ללכת לחיידר?', 'וודאי', קפץ הילד ממיטתו מאושר. הוא התלבש ולבש את הסוודר: 'אמא, איפה המעיל?'

עונה לו אמא: "את המעיל והמגפיים אני אלבש, ואותך, שמר'לה, אעטוף בשמיכה, אקח אותך על הגב, ואביא אותך לבית המדרש עם שני סנדוויצים, לארוחת בוקר ולארוחת צהריים, בשש בערב אאסוף אותך חזרה מהחיידר", מספר הרב מפוניבז'.

"המרחק הרגיל היה שבע דקות של הליכה מהבית לבית המדרש, ואמא הלכה את הדרך הזו עשרים וחמש דקות בשלג. בחוץ לא היתה נפש חיה. וכך היא הולכת בקור, וכדי שלא תחליק הלכה לאט לאט, כששמריהו על גבה. 'שמר'לה, תלמד בהתמדה, מסרתי את נפשי להביא אותך היום, אני רוצה שתלמד היטב! אמרה, והשאירה לו את שני הסנדוויצים. נשקה על מצחו וחזרה עם השמיכה הביתה.

"השעה שש וחצי. אמא העירה את זאבי. 'זאבי המתוק, רוצה ללכת לחיידר?', 'וודאי אמא! יצאתי בהגרלה?', 'לא', עונה לו אמא, 'אני יצאתי

שלום בן רבקה אליהו ז"ל ע"י ר' אליהו הי"ד
יחיא מסעוד בן סעיד מרחבי ז"ל
אברהם בן חנום מוסאי ז"ל

שלום בן מרגלית דודו עברי ז"ל
רות בת רחל פדילה ע"ה
אסנת בת מאיר אזולאי ע"ה

לניצח ר' בנימין בן סלחה ז"ל • סרח בת רחמה ע"ה
ר' שלמה בן טאוס ז"ל • נאזיה בת תאגיה ע"ה
אהרן בן יחיא ז"ל • רחל בת סאלחה ע"ה
עביה בת סרח ע"ה

קרקס הפרעושים

כהמשך לדברים הנ"ל. הנה נאמר בתהלים (פט, י) "אתה מושל בגאות הים, בְּשׂוֹא גִלְיֹו אֵתָה תִּשְׁבַּחֲם". והמפרשים נתחבטו בביאור המילה "תשבחם", כי מהו השבח המיוחד שמשבח ה' לגלי הים, ובפרט שלא מצינו בנבראים אחרים שה' משבחם. אמנם בזוהר הקד' (פר נח) מבואר כפשוטו שהוא מלשון שבח. ומהו אם כן השבח של גלי הים ומדוע מוצאים הם חן בעיני ה'.

אלא שכידוע הגלים באים בשצף קצף ומבקשים להטביע ולאבד את כל העולם. ובחסדי ה' אשר גבול שם להם אינם יכולים לעשות כן ומתנפצים אל החוף. והנה הגלים הרי רואים את הגלים שלפניהם שהתנפצו ולא הצליחו, ולא אחד ולא שנים אלא כולם ללא יוצא מן הכלל, ולמרות זאת כל גל בא במהירות ובכח וחושב שהוא כן יצליח היכן שאחרים נכשלו. הוי אומר שהגלים לא מתייאשים, וזו הסיבה שה' משבח אותם, כדי ללמד אותנו את מה שאנו שוכחים לפעמים, ש"שבע יפול צדיק וקם", וגם אם רצינו ושאפנו ולא הצלחנו, אנו יכולים וצריכים לקום ולהתחיל ולנסות שוב ושוב ולעולם לא להתייאש.

[השווה זאת לדברי הזוהר שם, "כדין אתערין גלגלי ושאגן למטרף טרפא, עד דקדשא בריך הוא אתיב לון לאחורא ותבין לאתרייהו. הדא הוא דכתיב בשווא גליו אתה תשבחם, תשבחם לאינון גלי ימא, שבחא הוא לון בגין דסלקין בתיאובתא למחמי. מכאן כל מאן דכסיף לאסתכלא ולמנדע אף על גב דלא יכיל, שבחא איהו דיליה".]

ב. זו גם הסיבה שהעליה ברוחניות נמשלה להר- "מי יעלה בהר ה'". עליה בהר איננה חלקה, אלא להיפך, קשיים רבים כרוכים בה ולעתים קשים הם מנשוא. אך לא בגלל כל קושי יורדים למטה ומתייאשים מהכל! עוצרים וממתנינים, ובינתיים לומדים ממה שהיה עד עתה מה וכיצד לשפר להבא, ולעולם לא מפסיקים ולא חדלים מן המטרה.

ג. לפני כמאה שנה היה נפוץ באירופה שעשוע "קרקס הפרעושים". הפנעושים אמנם מושמץ כטפיל ומגעיל, אך לא רבים יודעים שהוא מן המנתרים הטובים בעולם. בשעת רעב הוא מסוגל לנתר במשך 72 שעות במירוץ אחר מנת דם. רגליו האחוריות הארוכות מאפשרות לו לנתר לגבהים מרשימים. למרות קוטנו הוא מסוגל לנתר לגובה של 18 ס"מ ולמרחק 33 ס"מ! ואם אדם היה מסוגל לקפוץ את אותם מרחקים ביחס לגופו, הרי מדובר בקפיצה לגובה של מגדל בן 50 קומות!].

בדיוק משום כך מצאו את עצמם אנשים מצטופפים ליד שלחן הקרקס הנווד, ומשקיפים מבעד לזכוכית מגדלת במירוץ הפרעושים, שהיו רתומים למרכבות עץ מיניאטוריות, ומתחרים ביניהם על גבי מסלול המירוץ מי יגיע ראשון אל קו הסיום. הפרעושים המשוכללים יותר ידעו לנתר מבעד לטבעות אש, ולבצע תעלולים מתוחכמים שהותירו את הצופים המומים.

אבל אם הפרעוש יודע לנתר כל כך טוב אז מה יגרום לו שלא לברוח אל החופש בנייתור אינתן אחד? מדוע אינו מנצל את כישוריו כדי להימלט על החופש ולא להיגרר מכפר לכפר בתיבה הנוקה כדי להעשיר את בעליו? אלא שכדי שלא יעשה זאת היו מאלפים אותו, וכיצד עשו זאת? תחילה מרשים לו לקפוץ רק בתוך מבנה זכוכית סגור כמו אקווריום. והוא נכנס לשם ומתחיל לקפוץ, והוא קופץ יותר ויותר לגובה כדי לברוח, אך אז הוא חוטף בראש מתקרת הזכוכית הניצבת מעל. הוא קופץ שוב ושוב פעם חוטף, ובמשך הזמן הוא לומד עד היכן כדאי לקפוץ ומתי מתחילים לחטוף...]

רבים האנשים שניסו בעבר "לקפוץ" ולהתעלות וקיבלו מכה. הדבר קרה שוב ושוב עד שהם התרגלו והפנימו שלא כדאי לקפוץ... ולא ידעו ולא ראו ש"תקרת הזכוכית" מומן כבר לא מאיימת על ראשם, וכדאי להם לנסות שוב לקפוץ וב"ה גם להצליח. הבה נתחוק ונהיה כגלים ולא כפרעושים...]

בהגרה. אמא מקבלת את המגפיים. עכשיו עשתה הובלה מספר שתיים. הביאה את זאבי לחיידר.

שבע בבוקר. אמא מעירה אותי: "יוסלה, אתה רוצה ללכת לחיידר? יודאי, קפצתי. לבשתי את הבגדים, אמא עטפה אותי בשמיכה חמה, לקחה אותי על הגב. ברחוב לא היתה נפש חיה. ואמא, עם המשא הכבד על הגב, רוקדת ושרה, מודה לבורא עולם: 'אשרי שזכיתי, ששלושת ילדיו לומדים בחיידר בהתמדה'".

הייתי ילד, התרגשתי, קפצתי על הגב של אמא, וצעקתי לה לתוך האוזן העטופה בצעיף: "מאמא, את סוחבת אותנו היום, שנלמד תורה, כשאהיה גדול, אני אסחב הרבה בחורים לבית המדרש, שיבואו ללמוד תורה...".

"ואם היום", סיים הרב מפוניבו' את דבריו, "אני מוסר את נפשי והולך להקים הכל מההתחלה, זה לא בזכות ראש הישיבה שלי, גם לא בזכות המשגיח שלי, אלא בזכות אמא, שהחזירה בנו את אהבת התורה".

[יש לציין שעל פי הידוע אמו של הרב חלתה בדלקת ריאות חריפה מחמת ההליכה והשהייה המרובה בשלג ובכפור. ואף על פי כן מסרה נפש כדי שבניה יגדלו בתורה].

הרב שושן סיים באמרו, "לאף אחד אין מושג איזה ילדים גדלים בביתו, איזה 'פונביז'ער-רב' עתידו יש לו בבית. ועם מסירות נפש של אם בישראל, ועם דמעות כמו שיש רק לאמא יהודיה, ב"ה תזכה לראות את בניה תלמידי חכמים...".

מדוע הקב"ה מחבב את הצעירים ?

"וספרתם לכם" (כג, טו)

לקח חשוב למדנו מכך שהדרך למתן תורה היא על ידי ספירה. כי יכול האדם לחשוב שאפשר לכבוש יעדים רוחניים במהירות ובבת אחת, ומשאנו זוכה לכך מתייאש וידיו רפות. אך ממתן תורה למדנו שצריך אמנם לסמן מטרה ברורה, אך יחד עם זאת להבין שהדרך להשיג אותה היא במתינות ובצעדים מדודים, בעבודה יומיומית ועקבית, ולא בחפזון ובמהירות.

זו גם הסיבה שאנו לא סופרים את הימים שנותרו עד למתן תורה, אלא את הימים שחלפו מאז הפסח. כי ספירת הימים הנותרים פירושה שאין ערך עצמי לימים שעד מתן תורה. וזה דבר שאיננו, כי אי אפשר לקבל את התורה או כל דבר רוחני אחר בלא עבודה מקדימה והכנה מתמדת. ומשכך מונים אנו את הימים החולפים, שבהם התקדמנו בעוד מדרגה ובעוד מדרגה, והכשרנו את עצמנו להיות ראויים לקבל את התורה.

ב. לקח נוסף שלמדנו מספירת העומר, הוא שכשצעדים בעקביות ולא מרפים זוכים להגיע אל המטרה. הבעיה של רבים מאיתנו היא שאנו טובים בלהתחיל משימות אף חסרה לנו העקביות וההתמדה להשגת היעד. פעמים רבות אנו מתייאשים באמצע הדרך ולא מספיק מאמינים שהננו מסוגלים להגיע עד המטרה הנכספת. הסיבה לכך היא נסיון העבר העומד בעוכרנו, ומותר ביפנינו טעם מר של כשלון ואי הצלחה.

ולפי זה, אלו שכן הצליחו והגיעו ליעד אין זה בהכרח מחמת שהם מוצלחים יותר, אלא מפני שהם האמינו יותר מכולם והתמידו ולא התייאשו עד שזכו למה שזכו.

הרש"ר הירש באחד מפירושי המופלאים (בפר' נח) טוען שזו הסיבה שהקב"ה מחבב מאד את הצעירים [כמו שנאמר "כי נער ישראל ואהבו" ועוד], אף שלכאורה המבוגרים יותר מיושבים בדעתם ויצרם מתון יותר. אלא שלאדם צעיר יש חלומות ושאיפות והוא מאמין שיש בכוחו לפעול ולעשות ולתקן את עצמו ואת העולם. מה שאין כן אדם מבוגר שכבר טעם לא אחת את טעם הכשלון והאכזבה והוא מציאותי יותר, ומחמת כן כבר אינו מצפה מעצמו ואינו מציב לעצמו שאיפות ויעדים. והיות והאדם לא נברא אלא לעבוד את ה' ולהוציא כוחותיו לפועל ולא להתייאש מעצמו, לכן חביבים הצעירים עד מאד בעיני ה'. [וראה עוד להלן]

שיחות מוסר והשקפה על הפרשה מאת הרב ראובן גולן בעמודות ובאתר קול הלשון, או בטל' 03-6171001

[הקס 1-1-2-48-1-1. או *8 ואמרו את שם המרצה והקס 1-1]. השיחה המרכזית משודרת בשידור חי בקול הלשון ביום ה' ב-16:40 [בסיום השיחה ניתן להורידה לאחר כמה דקות מהאתר]. לקבלת העלון שלח הודעה ל- rg5740@gmail.com

יוסף בן דוד וציונה שלומי ז"ל ע"י בנו ר' יאיר שלומי הי"ו ♦ סעדה בת זוהרה יאיר ע"ה ע"י בנה ר' יואב הי"ו ♦ חיים בן שרה עטיה ז"ל ע"י ר' חי צורי הי"ו ♦ מלכה מולוק בת מאנואר ע"ה ע"י בניה ר' דוד ור' משה וראובן סלמי הי"ו

לע"נ נעמי בת רצה (רינה) ישעיה ע"ה ע"י בנה ר' יעקב הי"ו ♦ מזל בת מרגלית ודוד צברי ע"ה ע"י בניה יגאל ואריאל הי"ו ♦ שושנה (כדיה) בת גוסנה סעדי ע"ה

שלום אליהו בן רבקה ז"ל ע"י שלום דניאל בן שמואל ורבקה אליהו ז"ל ויקטוריה בת טובה בן זקן ע"ה

ניסים בן סולטנה אבוטבול ז"ל שמשון בן סעדיה גרסי ז"ל ששון בן מרים שרעבי ז"ל

חביב בן אסתר בר הנץ ז"ל חיים בן חנה ושלום מחרבי ז"ל רותי בת שמעה ע"ה ע"י אחיה ר' רחמים